

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ลักษณะและอุปสรรคในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเปิดรับข่าวสารของชาวเลจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการสื่อสารระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน
3. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล
4. เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังของชาวเลที่มีต่อการเผยแพร่ความรู้ และข่าวสารของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

5. เพื่อศึกษาถึงความต้องการ และความคาดหวังของชาวเลที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

ลักษณะของการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณถึงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ชาวเลที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 214 คน และนักพัฒนาชุมชนจังหวัดภูเก็ต จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่อใช้ในการอธิบายการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน หาค่า t -test และ One Way ANOVA เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานข้อที่ 1, 2, 3, และ 5 รวมทั้งหาค่าความสัมพันธ์ทางสถิติโดยใช้ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานข้อที่ 6, 7 และ 8 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SRSS/PC+

สรุปผลการวิจัย

ผลวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน มีดังนี้

- ลักษณะค่านิยมหรืออุปนิสัยของชาวเลที่ส่งเสริมประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาชุมชน
- ค่านิยมหรืออุปนิสัยของชาวเลที่นักพัฒนาชุมชนระบุว่า มีส่วนในการส่งเสริมประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาชุมชน มีดังนี้คือ
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ
- ความขยัน
- การรักพวกพ้อง
- การนับถือผู้อาวุโส ผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้าน

ลักษณะอุปนิสัยของชาวเลที่นักพัฒนาชุมชนระบุว่า เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาชุมชน มีดังนี้คือ

- ความเคยชินกับสภาพความเป็นอยู่แบบเดิม
- การเจ็บ ไม่กล้าแสดงออก
- ความเกี่ยวพันกับอาชีพดั้งเดิม
- ความเชื่อเรื่องผีสาง
- การขาดความกระตือรือร้น
- การไม่คบค้าสมาคมกับบุคคลภายนอก

นอกจากนี้นักพัฒนาชุมชนระบุว่า อุปสรรคในการสื่อสารกับชาวเลนั้น ร้อยละ 70 เป็นการขาดความไว้วางใจ และขาดความใกล้ชิด ชาวเลบางคนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักพัฒนาชุมชนยังระบุถึงความแตกต่างทางด้านภาษา โดยเฉพาะการสื่อสารกับชาวเลที่สูงอายุ

ผลการวิจัยจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวเล มีดังนี้คือ

ลักษณะทางประชากรของชาวเล

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เมื่อแบ่งตามสถานภาพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส มีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นโสด และเมื่อแบ่งตามศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 80 นับถือศาสนาพุทธ นอกจากนี้เป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม คริสต์ และนับถือผี

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีช่วงอายุตั้งแต่ 15 - 25 ปี มากที่สุด รองลงมา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 26 - 35 ปี, 36 - 45 ปี, 46 - 55 ปี, และ 56 ปีขึ้นไป ตามลำดับ และเมื่อแบ่งตามระดับรายได้ต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีรายได้ต่อเดือน 2,001 - 3,000 บาท รองลงมา เป็นกลุ่มที่มีรายได้ 3,001 - 4,000 บาท 4,000 บาทขึ้นไป และ 1,000 - 2,000 บาท ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เรียน และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ป.1 - ป.4 และ ป.5 - ป.7 มีจำนวนใกล้เคียงกัน และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12 มีระดับการศึกษามัธยมต้นขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างจำนวนครึ่งหนึ่งประกอบอาชีพประมง รองลงมาคือ รับจ้าง ค้าขาย และแม่บ้าน ตามลำดับ และเมื่อแบ่งตามระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชาวเลมาตั้งแต่เกิด

อุปสรรคในการสื่อสารระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

อุปสรรคในการสื่อสารที่ชาวเลระบุว่ามีน้อยลง ชาวเลร้อยละ 88.8 อยากให้ทุกคนเห็นว่าพวกเขาเป็นคนภูเกิดเช่นกัน ชาวเลร้อยละ 86.9 กลับเห็นว่าภาษาไม่ได้เป็นอุปสรรคในการพูด

คุยกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และชาวเล ร้อยละ 63.1 อยากมีการเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เหมือนกับคนภูเก็ททั่วไป อย่างไรก็ตาม ยังมีชาวเล ร้อยละ 55.1 คิดว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นคนละกลุ่มกับพวกเขา ชาวเล ร้อยละ 84.1 เห็นว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรเรียนรู้วัฒนธรรมชาวเลให้มากขึ้น

ความรู้ต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลปานกลาง มากที่สุด ร้อยละ 46.7 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้ด้านโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในระดับต่ำ ร้อยละ 29 และน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในระดับสูง คือ ร้อยละ 24.3

ทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

ชาวเลร้อยละ 78 มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล และชาวเล ร้อยละ 22 มีทัศนคติเป็นกลางต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

ชาวเล ร้อยละ 59.3 เคยมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล และชาวเล ร้อยละ 40.7 ไม่เคยมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

ความคาดหวังของชาวเลต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

จากการศึกษา พบว่า ชาวเล ร้อยละ 91.1 มีความเป็นห่วงกับปัญหาการทำมาหากินมากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาที่อยู่อาศัย ร้อยละ 86.9 ปัญหาการล่มสลายทางวัฒนธรรม ร้อยละ 73.8 และน้อยที่สุดคือ ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ ร้อยละ 67.8

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นประโยชน์ต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล พบว่า ชาวเลเห็นประโยชน์ของโครงการสร้างสุขา และแทงค์น้ำมากที่สุด คือ ร้อยละ 95.8 รองลงมาคือ โครงการรักษาความสะอาด ร้อยละ 90.2 และน้อยที่สุด คือ โครงการสงเคราะห์ครอบครัวยากจน ซึ่งมี ร้อยละ 63.1

ความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชน

จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชน ในทัศนะของชาวเล พบว่า ชาวเลต้องการนักพัฒนาชุมชน ที่มีลักษณะดังนี้คือ มาตรฐานดี หมายถึง ร้อยละ 85 เข้าใจถึงวัฒนธรรมชาวเล ร้อยละ 85 มีส่วนร่วมในงานประเพณีต่างๆ ร้อยละ 77.6 ในแง่พื้นเพของนักพัฒนาชุมชน ชาวเลต้องการนักพัฒนาชุมชนที่เป็นคนในหมู่บ้านมากกว่านักพัฒนาที่เป็นข้าราชการ

การ และชาวเลต้องการนักพัฒนาชุมชนที่สามารถพูดภาษาชาวเลได้ มากที่สุด คือ ร้อยละ 55.1 ในลักษณะของการแต่งกาย ชาวเลต้องการนักพัฒนาชุมชนที่แต่งกายแบบชาวบ้าน มากกว่าการแต่งเครื่องแบบข้าราชการ

การทดสอบทางสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน

ผลการทดสอบคือ ชาวเลเพศชายและเพศหญิง มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่นับถือศาสนาต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีสถานภาพต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยชาวเลที่มีสถานภาพโสด มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่าชาวเลที่สมรสแล้ว

ชาวเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .005 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยชาวเลที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่มัธยมต้นขึ้นไป มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่าชาวเลที่ไม่ได้เรียน

ชาวเลที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีอายุต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2 ชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน

ผลการทดสอบคือ ชาวเลเพศชายและเพศหญิง มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่นับถือศาสนาต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีสถานภาพต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยชาวเลที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่มัธยมต้นขึ้นไป มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่าชาวเลที่ไม่ได้เรียน

ชาวเลที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 3 ชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน

ผลการทดสอบคือ ชาวเลเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยืนยันสมมติฐาน โดยชาวเลเพศหญิงมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมากกว่าชาวเลเพศชาย

ชาวเลที่นับถือศาสนาต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีสถานภาพต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยืนยันสมมติฐาน โดยชาวเลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมากกว่า 20 ปี จะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่าชาวเลที่อาศัย 1-10 ปี

ชาวเลที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 4 ชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนต่างกัน

ผลการทดสอบคือ ชาวเลเพศชายและเพศหญิง มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งยืนยันสมมติฐาน โดยเพศหญิงมีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชน สูงกว่าเพศชาย

ชาวเลที่นับถือศาสนาต่างกัน มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีอายุต่างกัน มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 5 ชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนต่างกัน

ผลการทดสอบคือ ชาวเลเพศชายและเพศหญิง มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยืนยันสมมติฐาน โดยเพศหญิงมีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชน สูงกว่าเพศชาย

ชาวเลที่นับถือศาสนาต่างกัน มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีอายุต่างกัน มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

ชาวเลที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 6 ความรู้ของชาวเลในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของชาวเลต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

ผลการทดสอบ ความรู้ของชาวเลในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของชาวเลต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ซึ่งยืนยันสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 7 ความรู้ของชาวเลในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

ผลการทดสอบ ความรู้ของชาวเลในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 8 ทัศนคติของชาวเลต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

ผลการทดสอบ ทัศนคติของชาวเลต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ซึ่งยืนยันสมมติฐาน

อภิปรายผล

ลักษณะสื่อสารระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

หมู่บ้านชาวเลเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กในส่วหนึ่งของพื้นที่ หมู่ที่ 2 ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีประชากร 965 คน 214 ครัวเรือน ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารภายในหมู่บ้านโดยทั่วไป ในกรณีที่สื่อสารกันเองในหมู่บ้าน จะใช้ภาษาชาวเล และใช้ภาษาไทยได้เมื่อสื่อสารกับคนภายนอก

ในอดีตชาวเลถือว่าผู้ที่เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน คือหมอผี ซึ่งเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ การดำรงชีวิตร่วมกันของชาวเล จะเป็นลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน ชาวเลมีความรักพวกพ้องสูง และเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้ที่เป็นศูนย์กลางหรือผู้นำของหมู่บ้านค่อย ๆ เปลี่ยนไป จากหมอผีกลายเป็นผู้ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจในหมู่บ้าน ซึ่งเปลี่ยนอาชีพจากการประมงมาเป็นพ่อค้าคนกลางรับซื้อปลาจากพวกชาวเลด้วยกัน แล้วนำไปขายให้แก่ภัตตาคาร โรงแรม หรือพ่อค้ารายใหญ่อีกต่อหนึ่ง ซึ่งทำให้คนเหล่านี้มีโอกาส ในการพบปะผู้คน และแลกเปลี่ยนข่าวสาร มีความทันสมัยมากกว่าชาวเลคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน แต่ชาวเลส่วนใหญ่ยังคงเกี่ยวพันกับอาชีพดั้งเดิม ซึ่งหมายถึงอาชีพประมง มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่หันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ อย่งไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้นำทางความคิดในสังคมชาวเลจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ชาวเลก็ยังคงนับถือต่อระบบอาวุโสอย่างเคร่งครัด หมอผีประจำหมู่บ้านยังคงเป็นที่นับถือ และเป็นผู้นำทางพิธีกรรมเช่นเดิม

จากการศึกษา พบว่า ชาวเลส่วนมากจะทราบว่ามีโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในหมู่บ้าน โดยส่วนใหญ่ทราบมาจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน อย่งไรก็ตาม ยังมีชาวเลบางส่วนที่ยังไม่ทราบว่ามีโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ชาวเลเพียงร้อยละ 40 เท่านั้นที่เคยสื่อสารโดยตรงกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และความถี่ในการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนนั้นส่วนใหญ่เป็นนาน ๆ ครั้ง ซึ่งเหล่านี้เป็นจุดอ่อนของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล โดยในทางปฏิบัติ การสื่อสารระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนยังมีน้อยเกินไป ซึ่งโดยหลักการพัฒนาชุมชนแล้ว การส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เข้าไปคลุกคลีปฏิบัติงานในฐานะผู้นำความรู้สู่ประชาชนเป็นหลักการที่ดี เพราะสามารถเป็นหลักยึดพลังใจ ความกล้า และความร่วมมือของประชาชน (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2525) การสื่อสารโดยตรงกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนนั้น เป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face to face) ซึ่งเป็นการใช้สื่อระหว่างบุคคล และมีอิทธิพลมากในการจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการพัฒนาชุมชน ผู้ดำเนินโครงการพัฒนาจะต้องให้ความสำคัญต่อสื่อระหว่างบุคคลเป็นอย่างมาก ในการใช้เป็นช่องทางเพื่อนำข่าวสารการพัฒนาไปสู่กลุ่มผู้รับเป้าหมาย (ธนวดี บุญลือ, 2531)

ดังนั้น ความถี่ในการสื่อสารระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนต่อประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล เพราะเนื่องจากการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นทางการนั้นมีส่วนทำให้ชาวเลรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความสนิทสนมคุ้นเคย จึงทำให้ได้รับความไว้วางใจ และ

สามารถชักจูงใจประชาชนได้โดยวิธีการพูดคุยแบบเป็นกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารีชาติ บุญญาวิวัฒน์ (2533) ที่ว่า ความบ่อยครั้งในการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี จะทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ มีทัศนคติ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสูง

อุปสรรคในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

จากการศึกษาพบว่า อุปสรรคในการสื่อสารระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในมุมมองของชาวเลนั้นมีน้อยลง ดังเห็นได้จาก ชาวเลร้อยละ 88 อายากให้ทุกคนเห็นว่าพวกเขาเป็นคนภูเก็ทเช่นกัน และชาวเลถึงร้อยละ 63 ที่อยากมีการเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เหมือนคนภูเก็ททั่วไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมชาวเลได้มีการปรับตัวให้เข้ากับคนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากสภาพการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ชาวเลที่หาดราไวย์ในปัจจุบันจะไม่ใช้กลุ่มที่เร่ร่อนอีกต่อไป แต่มีการตั้งรกรากในพื้นที่อย่างถาวรมากยิ่งขึ้น โดยประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลัก และมีการติดต่อค้าขายกับคนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น จึงทำให้สังคมชาวเลจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่อนข้างมาก

ในด้านความแตกต่างทางด้านภาษานั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าจากข้อมูลในการสัมภาษณ์ชาวเลระบุว่า ในการสื่อสารระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนนั้น ภาษาไม่ได้เป็นอุปสรรคในการสื่อสาร ซึ่งเป็นเพราะว่า ชาวเลมีโอกาสติดต่อกับบุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น มีโอกาสเปิดรับสื่อต่าง ๆ และเด็กชาวเลก็มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการ ปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างทางด้านภาษาจึงค่อย ๆ หดไป

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษพบว่าชาวเลร้อยละ 55 ที่ระบุว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นคนละกลุ่มกับพวกเขา ซึ่งโดยหลักการพัฒนาชุมชนนั้น โรเจอร์และซูเมคเกอร์ (1971) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาช่องว่าง (Gap) ในการติดต่อประสานงานระหว่างนักพัฒนาชุมชนกับชาวบ้านนั้นเป็นตัวชี้ถึงความสัมฤทธิ์ผลและความล้มเหลวของงาน จากความเห็นของชาวเลที่คิดว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นคนละกลุ่มกับพวกเขานั้น อาจจะเกิดจากลักษณะการติดต่อประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนกับชาวเล ที่ต้องผ่านผู้นำทางความคิด ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบหลายขั้นตอน และมีโอกาสที่ข่าวสารจะถูกบิดเบือน (distortion) ได้ ซึ่งการบิดเบือนของข่าวสารเกิดได้จากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การศึกษาระหว่างเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนกับชาวบ้านต่างกัน อายุต่างกัน ความไม่คุ้นเคยกัน ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ ปัจจัยเหล่านี้ก็มีส่วนทำให้ชาวเลรู้สึกเห็นห่างกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และในหมู่บ้านชาวเลเองนั้น ผู้นำอย่างเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่ได้เป็นชาวเล จึงทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างชาวเลกับผู้นำท้องถิ่น ปัญหาในลักษณะนี้เป็นปัญหาทางด้านความรู้สึก ดังนั้นในการแก้ปัญหาานั้น นักพัฒนาชุมชนจะต้องเน้นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวเลมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึกในการพัฒนาร่วมกัน โดยนักพัฒนาชุมชนจะต้องเลือกเฟ้นผู้นำทางความคิดที่เป็นผู้นำโดยธรรมชาติในชุมชนชาวเลเอง รวมทั้งนักพัฒนาชุมชนควรมีการเพิ่ม

ความถี่ในการสื่อสารโดยตรงกับชาวเลด้วย เพื่อทำให้เกิดความใกล้ชิด เป็นการสร้างศรัทธาได้มากขึ้น นอกจากนี้การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบซึ่งหน้า (Face-to-face) เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนและสามารถมีการตอบสนอง (Feedback) กันได้มากกว่า สถานการณ์การสื่อสารอื่นๆซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียวและมีโอกาสการตอบสนองต่ำ

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า ชาวเลร้อยละ 84 เห็นว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรเรียนรู้วัฒนธรรมชาวเลให้มากขึ้น ในการพัฒนาชุมชน วัฒนธรรมเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขประตูปัญหาเพื่อเข้าถึงประชาชน โครงการพัฒนาชุมชนจะสำเร็จหรือล้มเหลว ความเข้าใจวัฒนธรรมชุมชนเป็นตัวประกอบสำคัญ นักพัฒนาชุมชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบ (สุเทพ เชาวลิต, 2524) และจากงานวิจัยของ เอปส์เวิร์ท (Ebworth, 1992) พบว่าผู้ที่มีความเข้าใจถึงสังคมและวัฒนธรรมของอีกฝ่ายจะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในการสื่อสาร

สรุปได้ว่า จากการศึกษาถึงอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนนั้น มีลดน้อยลง เนื่องความต้องการที่จะปรับตัวของสังคมชาวเลเองเพื่อให้เข้ากับสังคมท้องถิ่น และมีการผสมผสานวัฒนธรรมชาวเลเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ปัญหาความแตกต่างทางด้านต่างๆ โดยเฉพาะความแตกต่างทางด้านภาษา จึงค่อยๆหมดไป อย่างไรก็ตามนักพัฒนาชุมชนก็ยังต้องคำนึงถึงอุปสรรคที่ยังคงมีอยู่ในชาวเลบางกลุ่มที่ยังมีความรู้สึกว่าเป็นคนละกลุ่มกับพวกเขา และจะต้องมีการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมชาวเลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อความสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาชุมชนชาวเลมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ความรู้ของชาวเลต่อเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ชาวเลส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในระดับปานกลาง โดยได้รับความรู้มาจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากที่สุด จากระดับความรู้ทำให้เห็นว่า ชาวเลมีความสนใจและมีความต้องการในระดับปานกลาง ฮาสซิงเจอร์ (Hassinger) เห็นว่า ความรู้ก่อให้เกิดการตื่นตัวเกี่ยวกับนวัตกรรม บุคคลต้องตั้งใจที่จะแสวงหาความรู้ก่อน และตั้งใจที่จะแสวงหาความรู้นี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อข่าวสาร และต่อผลที่เกิดจากข่าวสารนั้น นอกจากนี้ ฮาสซิงเจอร์ ยังเชื่อว่า บุคคลโดยทั่วไปจะไม่แสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรม จนกว่าจะรู้สึกว่ามีความต้องการนวัตกรรม และแม้บุคคลจะได้ข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรม นวัตกรรมนั้นก็ยังไม่จะมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น จนกว่าเขาจะรู้สึกเห็นว่านวัตกรรมนั้นสามารถสนองความต้องการและเข้ากันได้กับทัศนคติและความเชื่อของเขา (Hassinger, 1963) ดังนั้น จากแนวความคิดที่ว่า ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมสามารถก่อให้เกิดแรงกระตุ้นเพื่อให้บุคคลยอมรับนวัตกรรมได้นั้น ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ชาวเลมีแนวโน้มต้องการและยอมรับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในระดับปานกลาง

ทัศนคติของชาวเลต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

จากการศึกษา พบว่า ชาวเลส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวกต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล โดยเห็นว่า ถ้าโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลประสบความสำเร็จ จะทำให้เกิดความเจริญในหมู่บ้าน ซึ่งหมายถึง ชาวเลเห็นถึงประโยชน์ของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล และเข้ากับบรรทัดฐานของสังคมชาวเลด้วย นอร์แมน แอล มัน ได้กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใด ๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมตามแนวคิดนั้น และจากแนวคิดนี้ทัศนคติในทางบวกเป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึกหรืออารมณ์จากสภาพจิตใจ ได้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง แสดงให้เห็นว่า เมื่อชาวเลแต่ละคนมีความสนใจ ให้ความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน ย่อมเห็นพ้องต้องกันที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา และร่วมกันพัฒนาชุมชนด้วยความสมัครใจ

การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

จากการศึกษา พบว่า ชาวเลมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลนั้นเป็นการยอมรับปฏิบัติ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาชุมชน โดยเชื่อมโยงมาจากทัศนคติในเชิงบวก ดังนั้น การพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยความสมัครใจ เป็นความรู้สึก หรือความต้องการของประชาชน ที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของตน

ความคาดหวังของชาวเลต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชน

ชาวเลต้องการนักพัฒนาชุมชนที่พูดภาษาชาวเลได้ และต้องการนักพัฒนาชุมชนที่เป็นคนในหมู่บ้านชาวเลเอง มากกว่านักพัฒนาชุมชนที่เป็นข้าราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ L.D. Kebbey และ C.C. Heame เกี่ยวกับคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (Extention Agents) หรือพัฒนากร (Community Organizor) สำหรับชนบท พบว่า ควรจะมีพื้นเพเป็นชาวชนบทอยู่บ้าง เพื่อให้ความเข้าใจระหว่างผู้ให้การเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึง เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน กับผู้รับความเปลี่ยนแปลง คือชาวบ้าน ไม่แตกต่างกันมากนัก มีความเข้าใจประชาชน และเข้าใจวิถีชีวิตในท้องไร่ท้องนาได้ดี (L.D. Kebbey and C.C. Hearn, 1995) นอกจากนี้ ประเทือง เครือหงส์ ยังได้กล่าวถึงลักษณะอุปนิสัยของชาวเล ว่าเป็นกลุ่มที่รักพวกพ้อง และมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชาวเลจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ดี ถ้าเห็นว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นพวกเดียวกับ

ตน (ประเทือง เครือหงส์, 2519) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยของผู้ส่งสารในเรื่อง สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม (position within a social - cultural system) ที่กล่าวว่า ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะต้องมีความคล้ายคลึงกัน หากทั้งสองฝ่ายไม่มีความคล้ายคลึงกัน การสื่อสารก็เกิดไม่ได้ โรเจอร์ส (Rogers, 1971) เรียกลักษณะคล้ายคลึงกันระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสารว่า Homophily ลักษณะคล้ายคลึงกันของผู้รับสารและผู้ส่งสาร ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม การศึกษา สถานภาพทางสังคม และทัศนคติ เป็นต้น ดังนั้น การที่ชาวเลต้องการนักพัฒนาชุมชนที่เป็นคนในหมู่บ้านชาวเลและพูดภาษาชาวเลได้นั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมและการมีประสบการณ์ร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

ในด้านบุคลิกทั่วไปของนักพัฒนาชุมชน พบว่า ชาวเลให้ความสำคัญต่อความต้องการในคุณลักษณะดังต่อไปนี้ตามลำดับ ได้แก่ การมาตรงเวลานัดหมาย ความเข้าใจถึงวัฒนธรรมของชาวเล การมีส่วนร่วมในงานประเพณีของชาวเล ความมีอารมณ์ขัน และการแต่งกายแบบชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญธรรม มั่งทอง (2528) ที่ศึกษาถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากทัศนะของเกษตรกรในโครงการการเกษตร คุณลักษณะที่เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีคือ การตรงต่อเวลา(การไม่ผัดผ่อน) ความชำนาญในการส่งเสริมการเกษตร และการมีประสบการณ์ด้านการเกษตร

ในแง่ความต้องการด้านความเข้าใจในวัฒนธรรมชาวเล และการมีส่วนร่วมในงานประเพณีของชาวเล เป็นการแสดงถึงการเข้ากับชาวบ้านได้ดี มีความเข้าใจร่วมกัน (เข้าใจความต้องการของชาวเล) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Haiman ในกรณีที่ผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นสูงในระดับการสื่อสารระหว่างบุคคล ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารที่มีความคล้ายคลึงกัน จะทำให้เกิดการโน้มน้าวใจได้ดี ในการติดต่อสื่อสารที่เป็นเรื่องเดียวกันแต่ผู้พูดเป็นคนละคนกัน เช่นเดียวกันกับที่นักพัฒนาชุมชนมีลักษณะเข้ากับชาวบ้านได้ จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของชาวบ้านได้ (F. S. Haiman, 1949)

ดังนั้น ในด้านความคาดหวังของชาวเลต่อนักพัฒนาชุมชนนั้น จึงควรมีการสรรหาและพัฒนาผู้นำชุมชนชาวเล ซึ่งยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) เห็นว่า ชุมชนสามารถคิดสร้างกิจกรรม และนำกิจกรรมต่างๆของชุมชนออกปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อมีผู้นำชุมชน และผู้ปฏิบัติงานอย่างเป็นกิจลักษณะ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านบริการ และนำความคิดชุมชนแทนเจ้าหน้าที่รัฐบาลได้เป็นอย่างดี และเชื่อว่าดีกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลอีกด้วย เพราะผู้นำนั้นทั้งเกิด และเห็นชีวิต รวมทั้งจะตายในชุมชนของเขา เขาจึงทราบพื้นเพดั้งเดิมของชุมชนดีกว่า และกระตือรือร้นมากกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

ความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ในมุมมองของชาวเลเองนั้น มองว่าพวกเขามีปัญหาในด้านการทำมาหากินมากกว่าปัญหาอื่น ๆ รองลงมาคือ ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และปัญหาการล่มสลายทางวัฒนธรรม ส่วนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ยังเป็นปัญหาที่ชาวเลตระหนักถึงมาก เพราะสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับการทำมาหากินของพวกเขา ถึงแม้ว่านโยบายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของรัฐ เป็นปัญหาต่อการทำประมงของพวกเขา เนื่องจากพวกเขาไม่สามารถจับปลาในแหล่งที่พวกเขาเคยทำมาก่อน ชาวเลบางคนจะไม่เห็นด้วยกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำเลย

จากมุมมองในปัญหาของชาวเลนั้น พบว่า ในสังคมของชาวเลยังคงมีปัญหาในด้านโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานของชุมชน ชาวเลจะมองเห็นปัญหาด้านการทำมาหากิน ปัญหาที่อยู่อาศัย มากกว่าอุดมการณ์ทางสังคม หรืออุดมการณ์ทางการเมือง ในเรื่องนี้ กู๊ดอินาฟ ได้กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนนั้น มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกมุ่งเน้นในการพัฒนาด้านกายภาพ การให้บริการด้านสาธารณสุขไปโรค ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนได้แล้ว จึงค่อยไปเน้นเรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน จากสภาวะหรือสถานการณ์อันเก่าแก่ ล้าสมัย ให้มาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเป็นผู้ที่มีความคิดก้าวหน้า มีความสำนึกในการที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชน เพื่อความเจริญของตัวเองและชุมชน มีความรับผิดชอบในกิจกรรมการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อประเทศชาติในที่สุด และให้ประชาชนรู้จักช่วยตัวเอง มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม โดยรัฐบาลจะเข้าช่วยเหลือเมื่อเกินขีดความสามารถของประชาชนที่จะร่วมมือกันทำเองได้ (Goodenough, 1963)

และจากการศึกษาถึงความต้องการด้านโครงการพัฒนาชุมชนของชาวเล พบว่า สอดคล้องกับมุมมองปัญหาของชาวเล นั่นคือ ชาวเลต้องการโครงการด้านสาธารณสุขไปโรค เช่น โครงการสร้างห้องสุขา แหงค้ำน้ำ รวมถึงโครงการด้านการศึกษา และโครงการรักษาความสะอาด เนื่องจากโครงการเหล่านี้เป็นนวัตกรรมที่มีประโยชน์ มากกว่าของเดิมที่มันเข้ามาแทนที่ และไม่มีควมสลับซับซ้อนมาก สามารถมองเห็นประโยชน์ของโครงการได้ทันที

จากการศึกษา พบว่า ชาวเลยังไม่ค่อยยอมรับโครงการฝึกอบรมอาชีพเสริม ทั้งนี้เนื่องจากอุปนิสัยของชาวเลที่ยึดติดกับอาชีพดั้งเดิม ถึงแม้จะประสบกับปัญหาทรัพยากรทางทะเลที่ลดน้อยลง การเผยแพร่โครงการฝึกอบรมอาชีพเสริม ก็เปรียบเสมือนการเผยแพร่วัฒนธรรมใหม่เข้าไปในสังคมชาวเล ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ชาวเลจะไม่ยอมรับวัฒนธรรมใหม่นี้ ดังนั้น ในการพัฒนาชุมชนซึ่งจำเป็นต้องนำวัฒนธรรมเข้าไปในชุมชนนั้น จะต้องมิกลยุทธในการนำรูปแบบการสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ เข้ามาเป็นสื่อในการพัฒนาให้มากที่สุด โดยเฉพาะสิ่งใหม่ๆ ที่ประชาชนไม่คุ้นเคยนั้น จำเป็นต้องมีการกระตุ้นทุกรูปแบบ รวมทั้งการทดลองเพื่อให้ประชาชนยอมรับ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมในการพัฒนาชุมชนในที่สุด (สนธยา พลศรี, 2533)

นอกจากนี้ ชาวเลเห็นว่า โครงการกองทุนสงเคราะห์ครอบครัวยากจนเป็นโครงการที่ให้ประโยชน์ได้น้อยที่สุด เพราะโครงการนี้มีการแพร่กระจายน้อย ชาวเลบางคนยังไม่ทราบว่า มีโครงการนี้อยู่ และในตัวโครงการเองก็มีลักษณะที่ให้อย่างเต็มตัว ไม่ได้มุ่งกระตุ้นให้ชาวเลมีส่วนร่วม นอกจากเป็นผู้รับแต่อย่างเดียว แต่ในการเป็นผู้รับนั้นก็ไม่ได้รับอย่างทั่วถึง มีเพียงชาวเลไม่กี่หลังคาเรือนเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้

สมมติฐานข้อที่ 1

ชาวเลที่มีประชากรต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน

จากการศึกษาถึงความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลของชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ชาวเลที่มีสถานภาพสมรส และระดับการศึกษาต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลแตกต่างกัน ส่วนชาวเลที่มีเพศ ศาสนา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัย อายุ และรายได้ต่างกัน ไม่พบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล โดยสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยประชากรกับความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลได้ดังนี้

สถานภาพสมรส ชาวเลที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลแตกต่างกัน โดยชาวเลที่เป็นโสด จะมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่าชาวเลที่สมรสแล้ว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วชาวเลจะแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย (ประมาณ 18-19 ปี) ถ้าชาวเลคนใดที่ยังไม่สมรสนั้นแสดงว่ายังคงศึกษาอยู่ หรือไม่ก็ได้รับการศึกษาสูงกว่าชาวเลคนอื่น ๆ นอกจากนี้ ชาวเลที่ยังโสดส่วนมากจะยังไม่ออกทะเล จึงมีเวลาในการเปิดรับข่าวสาร มากกว่าชาวเลที่สมรสแล้ว ซึ่งต้องรับผิดชอบครอบครัวโดยการทำประมง และต้องใช้เวลาอยู่ในทะเลมากกว่าบนบก จึงมีโอกาที่จะเปิดรับข่าวสารน้อย

ระดับการศึกษา ชาวเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน โดยชาวเลที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ ป. 5 ขึ้นไป จะมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่าชาวเลที่ไม่ได้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรเมสตะเวทิน ที่ว่า คนที่มีความรู้ดีหรือการศึกษาสูงกว่าจะเป็นผู้รับสารที่ดี และมีความเข้าใจสารได้ดี (ปรเมสตะเวทิน, 2529) และโดยทั่วไปแล้ว คนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีการเปิดรับสื่อมากกว่า คนที่มีการศึกษาน้อยกว่า (Burgoon, 1974)

สมมติฐานข้อที่ 2

ชาวเลที่มีประชากรต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน จากการศึกษาถึงความแตกต่างของทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ของชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ชาวเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน ส่วนชาวเลที่มีเพศ ศาสนา สถานภาพสมรส อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัย อายุ และรายได้ต่างกัน ไม่พบความแตกต่างของทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล โดยสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยประชากรกับทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลได้ดังนี้

ระดับการศึกษา ชาวเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน โดยชาวเลที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมขึ้นไปจะมีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียน โดยทั่วไปชาวเลที่ได้รับการศึกษา จะเป็นชาวเลในรุ่นใหม่ๆ ซึ่งมีโอกาสเข้ารับการศึกษาย่างเป็นทางการ ทำให้มีการติดต่อสัมพันธ์กับคนภายนอก และเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมาก ทำให้มีทัศนคติในเชิงบวกมากกว่าชาวเลที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

ส่วนตัวแปรปัจจัยประชากรอื่น ๆ ที่ต่างกัน กลับไม่พบความแตกต่างของทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล เนื่องด้วยถ้ามองในสภาพทั่วไปของสังคมชาวเล ทุกคนจะมีประสบการณ์คล้ายคลึงกัน มีความเชื่อและวัฒนธรรมที่เป็นแบ่หลอมอันเดียวกัน ทำให้ทัศนคติและการมองโลกเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน เช่น อายุไม่ได้เป็นตัวกำหนดความแตกต่างทางด้านทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล เพราะชาวเลรุ่นใหม่ที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา ก็จะมีความเป็นอยู่ในสภาพเดิมๆ ที่บรรพบุรุษเป็นมา การเปลี่ยนศาสนาจากนับถือผีมาเป็นศาสนาพุทธ อิสลาม หรือคริสต์นั้น ไม่ได้มีผลต่อการดำเนินชีวิต เพราะชาวเลยังคงมีประสบการณ์ร่วมในการนับถือผี นับถือวิญญาณบรรพบุรุษอย่างเหนียวแน่น การนับถือศาสนาเป็นเพียงเครื่องมือในการอยู่ร่วมกับชาวเมืองเท่านั้น

สมมติฐานข้อที่ 3

ชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่างกัน จากการศึกษาถึงความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ของชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ชาวเลที่มีเพศ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน ส่วนชาวเลที่มีศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน ไม่พบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล โดยสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยประชากรกับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลได้ดังนี้

เพศ ชาวเลเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ของชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน โดยชาวเลเพศหญิงจะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่าเพศชาย เนื่องจากโดยทั่วไปนั้น ชาวเลเพศหญิงจะเป็นผู้จัดการกิจกรรมในครัวเรือนทั้งหมด เพราะชาวเลเพศชายจะต้องออกทะเลซึ่งบางครั้งต้องใช้เวลานานหลายวัน ชาวเลเพศหญิงจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบดูแลบ้าน ดูแลลูก รวมทั้งอาจจะตั้งร้านเล็กๆ ขายปลาโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง (แต่ส่วนมากชาวเลจะขายปลาให้กับพ่อค้ารายใหญ่ในหมู่บ้านซึ่งเป็นชาวเลด้วยกัน) ดังนั้น การที่ผู้ชายต้องออกทะเลบ่อยๆ ไม่มีเวลาได้ดูแลกิจกรรมภายในบ้าน ผู้หญิงจึงต้องรับผิดชอบทั้งหมด และมีโอกาสเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลได้มากกว่าเพศชาย จึงมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลได้มากกว่าเพศชาย ซึ่งจำเป็นต้องไปประกอบอาชีพนอกบ้าน นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของโทมัส พบว่า เพศหญิงเปลี่ยนทัศนคติหรือถูกชักจูงได้มากกว่าเพศชาย (Thomas, 1963)

ระยะเวลาที่อาศัย ชาวเลที่มีระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้านต่างกัน จะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน โดยชาวเลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมากกว่า 20 ปี จะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล มากกว่าชาวเลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 1-10 ปี ตัวแปรระยะเวลาที่อาศัยนี้เป็นตัวที่แสดงถึงความผูกพันกับที่อยู่อาศัย ในลักษณะดั้งเดิมของชาวเลนั้นจะใช้เรือเป็นที่อยู่อาศัย และมีการอพยพย้ายถิ่นอยู่เสมอ โอกาสที่จะเกิดความผูกพันกับพื้นที่ที่อยู่อาศัยยังมีน้อย ดังนั้น การที่ชาวเลที่อาศัยตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่นานกว่าจะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมากกว่าชาวเลที่มาตั้งรกรากภายใน 1-10 ปี แสดงให้เห็นถึงความผูกพันกับพื้นที่แตกต่างกัน ผู้ที่อาศัยอยู่ก่อนจะมีความผูกพันกับพื้นที่มากกว่าผู้ที่ย้ายมาอาศัยอยู่ทีหลัง

อายุ ชาวเลที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน โดยชาวเลที่อายุมากกว่า (36-45 ปี) จะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่าชาวเลที่มีอายุน้อยกว่า (15-25 ปี) เนื่องจากชาวเลที่มีอายุมากกว่าจะมีความผูกพันในพื้นที่ และชาวเลที่มีอายุในช่วง 36-45 ปีนั้น ถือว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบมาก ต้องการให้หมู่บ้านของตัวเองเจริญทัดเทียมกับหมู่บ้านอื่นๆ ประกอบกับชาวเลที่อยู่ในช่วงอายุนี้นั้นส่วนมากจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มากกว่า 20 ปีขึ้นไป จึงมีความผูกพันกับพื้นที่มาก

สมมติฐานข้อที่ 4

ชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน มีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า ความแตกต่างของความคาดหวังต่อลักษณะอันพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนในมุมมองชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ชาวเลที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนต่างกัน ส่วนชาวเลที่มีศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน ไม่พบความแตกต่างของความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชน โดยสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยประชากรกับความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนในมุมมองของชาวเลได้ดังนี้

เพศ ชาวเลเพศชายและเพศหญิงมีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนต่างกัน โดยชาวเลเพศหญิงจะมีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากชาวเลเพศหญิงมีโอกาสได้พบปะกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากกว่าชาวเลเพศชาย และเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมากกว่าเพศชาย ส่วนปัจจัยประชากรอื่น ๆ นอกจากเพศ ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้ชาวเลแต่ละบุคคลจะมีปัจจัยประชากรแตกต่างกัน แต่ยังคงมีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชนร่วมกัน นั่นคือ นักพัฒนาควรมีลักษณะคล้ายคลึงกับพวกเขา สามารถเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีของพวกเขาได้

สมมติฐานข้อที่ 5

ชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน มีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า ความแตกต่างของความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนในมุมมองชาวเลที่มีปัจจัยประชากรต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ชาวเลที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนต่างกัน ส่วนชาวเลที่มีศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน ไม่พบความแตกต่างของความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชน โดยสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยประชากรกับความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนในมุมมองของชาวเลได้ดังนี้

เพศ ชาวเลที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนต่างกัน โดยชาวเลเพศหญิงมีความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชนสูงกว่าเพศชาย ซึ่งถ้าวิเคราะห์จากข้อมูลการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล และมีความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักพัฒนาชุมชน จะเห็นได้ว่า ชาวเลเพศหญิงจะมีส่วนร่วม และมีความคาดหวังมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ที่ได้อธิบายว่า เพศเป็นตัวแปรหนึ่งที่กำหนดความแตกต่างในพฤติกรรมการรับสื่อ ความคิดเห็น และความคาดหวัง และถ้าหากอภิปรายตามทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมของ เอเวอร์เรท เอ็ม โรเจอร์ (Everett M. Rogers)

แล้ว การยอมรับนวัตกรรมนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจบุคคล ซึ่งในขั้นแรกสุดเป็นขั้นรับรู้ (Awareness stage) นั้น บุคคลจะเริ่มรับรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของตนเอง ในกรณีของชาวเลเพศหญิงซึ่งมีโอกาสได้รับวิทยาการใหม่ๆ มีโอกาสติดต่อกับบุคคลภายนอก และนักพัฒนาชุมชนมากกว่าเพศชาย เพราะเกี่ยวเนื่องมาจากสิ่งที่พวกเขากำลังสนใจ และเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่พวกเขาต้องการ เช่น ความต้องการที่อยากจะให้มีโครงการพัฒนาชุมชนเข้ามาช่วยในการเสริมรายได้ให้กับครอบครัว เป็นต้น

ส่วนปัจจัยประชากรอื่นๆ นอกจากเพศ ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐานเลย แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ชาวเลจะมีปัจจัยประชากรต่างกัน แต่ก็ยังมองปัญหาของหมู่บ้านเป็นปัญหาอย่างเดียวกัน คืออยากจะให้รัฐบาลมีโครงการพัฒนาเข้ามาแก้ไขปัญหาที่พวกเขาประสบร่วมกัน เช่น ปัญหาสาธารณสุขโรคต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ จากงานวิจัยทั้งหมด ถ้ามองในแง่ของปัจจัยประชากรของชาวเลแล้วมีความแตกต่างกันไม่มากนัก จึงมีปัจจัยประชากรบางตัวแปรที่ไม่ยืนยันสมมติฐานเลย เช่น ศาสนา ชาวเลจะระบุนับถือศาสนาพุทธเสียส่วนใหญ่ มีส่วนน้อยที่ระบุนับถือศาสนาอิสลาม คริสต์ และนับถือผี ซึ่งการนับถือศาสนาของชาวเลนี้เป็นเพราะชาวเลต้องการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลภายนอกเท่านั้น การนับถือศาสนาจึงไม่เคร่งครัด ไม่ได้คำนึงถึงการบรรลุสัจธรรมทางศาสนา เพราะในความเป็นจริงแล้ว ชาวเลยังมีความเชื่อเรื่องผี มีการบูชาบรรพบุรุษ มีพิธีกรรมต่างๆ ที่แสดงออกถึงความเชื่อเหล่านี้ เช่น พิธีลอยเรือสะเดาะเคราะห์ พิธีอาบน้ำมนต์ เป็นต้น ดังนั้นความเชื่อทางศาสนาของชาวเลจึงยังไม่แตกต่างจริง ๆ การมองโลก อุดมการณ์ อุดมคติจึงยังคงไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา ชาวเลส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงแค่ประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากค่านิยมที่ต้องการให้ลูกออกจากโรงเรียนเพื่อมาประกอบอาชีพประมง หาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นการศึกษาในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนักทำให้ชาวเลมีทัศนคติ และมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

อาชีพ ชาวเลส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพประมง ซึ่งเป็นอาชีพที่ตกทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และชาวเลยังคงยึดอาชีพประมงต่อไป ถึงแม้จะประสบกับปัญหาทางทรัพยากรที่ร่อยหรอไป ด้วยเหตุผลที่ว่าพวกเขาไม่มีความสามารถในการประกอบอาชีพอื่น ๆ ดังนั้นอาชีพที่เหมือนกันในส่วนใหญ่จึงทำให้ชาวเลมีความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชุมชน รวมถึงความคาดหวังต่อนักพัฒนาชุมชนและโครงการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

รายได้ จากการศึกษา พบว่า ชาวเลมีรายได้ไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากยังคงมีอาชีพเดียวกันนั่นเอง ดังนั้นรายได้จึงไม่มีผลต่อความแตกต่างของความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

สมมติฐานข้อที่ 6

ความรู้ของชาวเลในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

จากการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แมคไกวร์ (McGuire) ที่กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือความเข้าใจ (Comprehension) ซึ่งก่อนจะเกิดความเข้าใจ เราจะต้องมีความรู้ในสิ่งนั้น ๆ ก่อน ดังนั้นความรู้จึงเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางบวกหรือลบ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา สุนทรโรทก (2530) ที่ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวของเกษตรกรในโครงการพยากรณ์ และเตือนการระบาดของศัตรูข้าว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับโครงการพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูข้าว และความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษบง คู่สกุล ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี (บุษบา คู่สกุล, 2535)

สมมติฐานข้อที่ 7

ความรู้ของชาวเลในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลนั้น พบว่าความรู้ของชาวเลในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ทั้งนี้เนื่องจากความรู้ของชาวเลในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลกับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลเป็น 2 ประเด็นที่แตกต่างกัน ชาวเลที่มีความรู้ในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลอาจจะไม่ยอมรับโครงการพัฒนาเลยก็ได้ ดังนั้นความคิดเกี่ยวกับโครงการพัฒนาย่อมจะหยุดอยู่แค่ขั้นความรู้ ด้วยเหตุนี้เองที่ทัศนคติต่อโครงการจึงเข้ามามีอิทธิพลระหว่างขั้นความรู้และขั้นการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นที่จะต้องสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเสมอไป โดยอาจเกิดจาก KAP-gap หรือช่องว่างความรู้ ทัศนคติ และการยอมรับปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติเชิงบวกต่อสิ่งที่เผยแพร่แล้ว แต่ในขั้นยอมรับปฏิบัติอาจมีผลตรงกันข้ามก็ได้ (Rogers, 1971) ดังเช่นผลการวิจัยในครั้งหนึ่งที่พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างความรู้กับการมีส่วนร่วม

สมมติฐานข้อที่ 8

ทัศนคติของชาวเลต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลนั้น พบว่าทัศนคติของชาวเลต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล แสดงว่าชาวเลที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล จะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในระดับสูง ในทางกลับกัน ถ้าชาวเลมีทัศนคติเชิงลบต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ก็จะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะตามหลักจิตวิทยา การมีความขัดแย้งกันหรือความไม่พ้องต้องกันระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมเป็นสภาวะที่ก่อให้เกิดความไม่สะดวก ไม่สบายใจ บุคคลจะพยายามหาทางลดความไม่สะดวก ไม่สบายใจนั้นเสีย โดยการทำให้ทัศนคติและพฤติกรรมตรงกัน (อรวรรณ ปลันธน์โอวาท, 2534)

เป็นที่น่าสังเกตว่าในการพัฒนาชุมชนชาวเล ถ้ามองในแง่ทฤษฎี KAP จะเห็นได้ว่า ชาวเลมีความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ ชาวเลมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในระดับปานกลาง มีทัศนคติเชิงบวกต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล และการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ในระดับปานกลาง แต่เมื่อนำข้อมูลมาหาค่าความสัมพันธ์ทางสถิติ กลับพบว่า ในการพัฒนาชาวเลโดยยึดหลักทฤษฎี KAP นั้น ยังเกิดสภาพที่เรียกว่า KAP-gap (Rogers, 1983) นั่นคือตัวแปรความรู้และการมีส่วนร่วมไม่มีความสัมพันธ์กัน ในขณะที่ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ซึ่งในกรณีชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล นั่นคือทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า ชาวเลมีทัศนคติเชิงบวกต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ซึ่งแสดงว่ามีอัตราการยอมรับค่อนข้างสูง แต่เมื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ยังอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะอาชีพของชาวเล ซึ่งไม่มีเวลาได้อยู่บ้าน หัวหน้าครอบครัวจะต้องออกทะเลเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นในการวางแผนโครงการพัฒนาชุมชน นักพัฒนาจะต้องคำนึงถึงลักษณะการดำเนินชีวิตของชาวเลด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาถึงอุปสรรคในการสื่อสาร ระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนนั้น พบว่า ชาวเลเพียงร้อยละ 39.7 เท่านั้น ที่เคยสื่อสารโดยตรงกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และมีชาวเลร้อยละ 43 ที่ยังไม่รู้จักโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ดังนั้นนักพัฒนาชุมชนจึงควรเพิ่ม

ความถี่ในการสื่อสารกับชาวเล ควบคู่ไปกับการใช้สื่อณรงค์ ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมของชาวเล อันเป็นเป้าหมายของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ที่ต้องการกระตุ้นให้ชาวเลสามารถตระหนักถึงศักยภาพของตนเองได้สำเร็จ

2. ปัจจัยการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ควรนำมาพิจารณาในการวางแผนและพัฒนาชาวเล เพราะจากการศึกษาพบว่า ชาวเลส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ และชาวเลร้อยละ 37.9 ระบุว่าความรู้ที่นักพัฒนาชุมชนให้นั้นยากเกินไป การพิจารณาถึงปัจจัยการศึกษาจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถลดอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ปัจจัยเกี่ยวกับเพศ ก็เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ควรนำมาพิจารณาเช่นกัน เพราะจากการศึกษาพบว่า ชาวเลเพศหญิงจะมีทศนคติ การมีส่วนร่วม และความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลสูงกว่าเพศชาย ดังนั้น ชาวเลเพศหญิงจึงน่าจะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนได้ดี ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินชีวิตของชาวเลเพศหญิง ที่ต้องเป็นผู้ดูแลกิจกรรมในครัวเรือน มีโอกาสได้รับสื่อและพบปะคนภายนอก รวมทั้งลักษณะทางด้านวัฒนธรรมของชาวเลเองที่ให้ความสำคัญและยกย่องเพศหญิง ชาวเลชอบที่จะมีลูกสาวมากกว่าลูกชาย และเมื่อแต่งงานแล้วสามีจะต้องให้เกียรติภรรยา โดยถือลัทธิผัวเดียวเมียเดียวอย่างเคร่งครัด (สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2529) และในปัจจุบันนี้ บทบาทของผู้หญิงชาวเลเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ผู้หญิงชาวเลออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น เช่น ทำงานในร้านอาหาร เป็นต้น ทำให้มีโอกาสได้คบค้าสมาคมกับบุคคลภายนอก ดังนั้น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรหาทางเลือกเฟ้นผู้นำทางความคิดโดยธรรมชาติที่เป็นเพศหญิง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบรรลุวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น

3. จากการศึกษาถึงความคาดหวังต่อโครงการพัฒนาชุมชน พบว่า ชาวเลถึงร้อยละ 29.4 ยังไม่เห็นประโยชน์ของโครงการเงินทุนสงเคราะห์ เนื่องจากโครงการนี้ไม่สามารถกระจายผลประโยชน์ไปได้ทั่วทุกบ้าน รวมทั้งชาวเลเองก็ยังไม่ทราบว่ามีการแบบนี้อยู่ ทั้งนี้เนื่องจากนักพัฒนาชุมชนจะต้องสื่อสารเรื่องราวของโครงการผ่านผู้นำอย่างเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งไม่ได้เป็นชาวเลด้วยกัน ดังนั้น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรหันมาสื่อสารโดยตรงกับผู้นำทางความคิดของชาวเล ควบคู่กับผู้นำอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นการกระจายความรู้เกี่ยวกับโครงการไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น

4. ในสังคมชาวเลยังไม่มีผู้นำอย่างเป็นทางการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลภายนอกซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมแตกต่างกัน เป็นที่น่าสังเกตจากผลการวิจัยว่า ชาวเลทราบเรื่องราวเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลจากผู้ใหญ่บ้านเพียงร้อยละ 17.3 เท่า

นั้น แสดงให้เห็นว่าการไหลของข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนานั้น ถูกสกัดกั้นไว้จากผู้นำอย่างเป็นทางการ ซึ่งเหล่านี้เป็นจุดอ่อนของการไหลของข่าวสารแบบหลายขั้นตอน การแก้ปัญหาที่เหมาะสมคือนักพัฒนาชุมชนจะต้องเลือกเฟ้นผู้นำทางความคิดที่เป็นชาวเลด้วยกัน และจากการศึกษาถึงลักษณะอุปนิสัยของชาวเลพบว่า ชาวเลเป็นกลุ่มที่มีความสามัคคี รักพวกพ้อง และเคารพผู้อาวุโสหรือผู้นำของหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด และจากการศึกษาถึงลักษณะการสื่อสารระหว่างชาวเลกับนักพัฒนาชุมชนนั้น จะเป็นการสื่อสารผ่านผู้นำทางความคิดเสียส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นผู้นำทางความคิดอย่างเป็นทางการมากกว่าผู้นำทางความคิดโดยธรรมชาติ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างนักพัฒนาชุมชนกับชาวเล ดังนั้น การสื่อสารที่เหมาะสมควรเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication) และการสื่อสารโดยผ่านผู้นำทางความคิดโดยธรรมชาติควบคู่ไปกับผู้นำทางความคิดอย่างเป็นทางการ เพราะค่านิยมของชาวเลนั้นจะนับถือผู้นำโดยธรรมชาติ นักพัฒนาชุมชนจึงควรใช้ประโยชน์จากจุดนี้ โดยการโน้มน้าวใจผู้นำทางความคิดของชาวเลให้มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการพัฒนาชุมชน และนำข่าวสารไปเผยแพร่แก่ชาวเลต่อไป

5. จากการศึกษานักวิจัยพบว่า ชาวเลเริ่มมีการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับบุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ยังไม่มีผู้นำอย่างเป็นทางการที่เป็นชาวเลเอง จากการศึกษาพบว่า ชาวเลมีความรู้สึกที่จะให้คนภายนอกรับรู้ ว่าพวกเขาเป็นคนภูเก็ตเช่นกัน มีการปรับเปลี่ยนทั้งทางด้านศาสนาดำเนินชีวิต ตลอดจนอาชีพ ถึงแม้ว่าชาวเลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง แต่ก็ยังมีบางคนที่หันมาประกอบอาชีพอื่นเช่น พ่อค้า รับจ้าง ส่วนผู้หญิงก็ออกไปทำงานนอกบ้านกันมากยิ่งขึ้นอุปสรรคในการสื่อสารมีน้อยลง ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ปัญหาความแตกต่างทางด้านภาษาที่มีอยู่น้อยมาก ส่วนปัญหาอื่นๆ เช่น การขาดความไว้วางใจ และการขาดความใกล้ชิด เป็นปัญหาที่นักพัฒนาชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาได้โดยตรง ซึ่งอาจจะใช้หลักเกณฑ์การสร้างสัมพันธ์ทางจิตวิทยา และการใช้สื่อรณรงค์ในการเผยแพร่ความรู้ และเมื่อศึกษาถึงทัศนคติของชาวเลต่อโครงการพัฒนาชุมชนพบว่า ชาวเลมีทัศนคติในเชิงบวกอยู่แล้ว ถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วมในโครงการยังอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากลักษณะการดำเนินชีวิตของพวกเขาที่ไม่มีเวลาอยู่บ้านมากนัก แต่ก็ชี้ให้เห็นว่า ชาวเลมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้ดียิ่งขึ้น

จากการสำรวจข้อมูล นักวิจัยพบว่า อุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านชาวเลเป็นไปมากกว่าปัญหาด้านการสื่อสาร เป็นปัญหาซับซ้อนและยากที่จะแก้ไข มีเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง ปัญหาหมู่บ้านชาวเลเป็นปัญหาทางด้านปัจจัยพื้นฐาน เช่น ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ชาวเลไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เป็นของตัวเอง ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ของราชพัสดุ และอีกส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล แม้ว่ารัฐบาลจะเข้ามาช่วยเหลือปัญหาในจุดนี้ โดยมีโครงการจัดสรรพื้นที่ใหม่ให้กับหมู่บ้านชาวเล แต่ก็ยังกระจายไม่ทั่วถึง และไม่ได้ตอบสนองความต้องการของชาวเลได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากพื้นที่ริมทะเลจะมีราคาแพงมาก ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของชาวเลเกิดจาก

การขยายความเจริญทางการท่องเที่ยวสู่จังหวัดภูเก็ต หมู่บ้านชาวเลเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่ทางราชการคิดว่า สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แต่ไม่ทันคาดคิดถึงผลกระทบที่จะตามมา นั่นคือราคาที่ดินพุ่งสูงขึ้นมา ชาวเลจึงต้องประสบปัญหาการถูกไล่ที่จากนายทุน และปัญหานี้ยังกังวาลอยู่จนถึงปัจจุบัน จนชาวเลบางคนรู้สึกว่าการท่องเที่ยวไม่ได้เอื้อประโยชน์ให้แก่พวกเขาเลย แต่การท่องเที่ยวกลับทำให้พวกเขาไม่มีที่ที่จะอยู่อาศัย ดังนั้นนักพัฒนาชุมชนจะต้องผู้ที่สนใจในรายละเอียด เนื่องจากงานพัฒนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะเป็นการทำงานกับคนที่มีชีวิตจิตใจ มีวิญญาณและปัญหา นักพัฒนาจะต้องวิเคราะห์ให้ดีกว่า ใครมีความสัมพันธ์กับใคร ในฐานะอะไร ผลประโยชน์ของใครอยู่ที่ไหน ซึ่งถ้านักพัฒนามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ ก็จะช่วยให้การพัฒนาไม่มีการผิดพลาดน้อยลง และไปในทิศทางที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะชาวเลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เขตตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกไทยใหม่ และชาวเลแต่ละพวกจะมีวัฒนธรรมแตกต่างกันไป รวมถึงลักษณะทางกายภาพ เช่น เขตพื้นที่ที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน เป็นต้น จึงน่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างนักพัฒนาชุมชนกับชาวเล สำหรับชาวเลกลุ่มอื่น ๆ อีกต่อไป เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพื่อนำมาสรุปรวมถึงรูปแบบโดยรวม (generalize) ของการเปิดรับข่าวสาร และอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างชาวเลและนักพัฒนาชุมชน
2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเน้นหนักในด้านอุปสรรคในการสื่อสารที่เป็นมุมมองของชาวเล ซึ่งเป็นผู้รับสารมากกว่านักพัฒนาชุมชนที่เป็นผู้ส่งสาร ซึ่งถ้าให้การศึกษาอุปสรรคในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษาวิจัยถึงตัวผู้ส่งสาร และเนื้อหาของสารด้วย
3. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน จึงน่าจะมีการศึกษาถึงสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสมกับชาวเล เช่น สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ ว่ามีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจชาวเลในการพัฒนาเพียงใด และเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาชาวเลต่อไป